

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.09.2009, sp. zn. 8 Tdo 1020/2009, ECLI:CZ:NS:2009:8.TDO.1020.2009.1

Číslo: 29/2010

Právní věta: Jestliže bylo obviněnému pravomocným rozhodnutím přiznáno právo na bezplatnou obhajobu a byl poučen o tom, aby si zvolil obhájce, popřípadě aby požádal soud o jeho ustanovení (§ 33 odst. 2, 4 a 5 tr. ř.), záleží jen na obviněném, zda a kdy toto své právo uskuteční. Učiní-li tak se značným časovým odstupem (např. zvolí si obhájce až po uplynutí více jak šesti měsíců od přiznání práva na bezplatnou obhajobu) až poté, co orgány činné v trestním řízení prováděly úkony trestního řízení směřující k vydání meritorního rozhodnutí, pak ve smyslu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. nemůže úspěšně namítat, že v řízení neměl obhájce, ač ho podle zákona měl mít.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 23.09.2009

Spisová značka: 8 Tdo 1020/2009

Číslo rozhodnutí: 29

Číslo sešitu: 5-6

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Bezplatná obhajoba, Důvody dovolání

Předpisy: § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř.

§ 33 odst. 1 tr. ř.

§ 33 odst. 2 tr. ř.

§ 33 odst. 4 tr. ř.

§ 33 odst. 5 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněné H. T. proti usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 28. 4. 2009, sp. zn. 11 To 130/2009, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 6 T 91/2008.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 26. 1. 2009, sp. zn. 6 T 91/2008, byla obviněná H. T. uznána vinnou trestným činem ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zák., kterého se dopustila tak, že dne 15. 7. 2006 v 6.45 hod. v obci Ú. po předchozím požití alkoholických nápojů, přičemž v 8.08 hod. téhož dne bylo v její krvi naměřeno 1,50 g/kg alkoholu, řídila osobní motorové vozidlo tov. zn. Škoda 120 a způsobila při tom dopravní nehodu,

když při jízdě po místní komunikaci nezvládla řízení, vjela do protisměru a následně vyjela mimo komunikaci, kde narazila do oplocení a zděného sloupku u domu poškozeného V. F.

Za tento trestný čin byla obviněná H. T. odsouzena k trestu odnětí svobody v trvání 6 měsíců, jehož výkon jí byl podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 1 roku. Dále byl obviněné uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dobu 1 roku.

Odvolání obviněné podané proti citovanému rozsudku Krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dne 28. 4. 2009, sp. zn. 11 To 130/2009, podle § 256 tr. ř. zamítl.

Proti tomuto usnesení podala obviněná H. T. prostřednictvím svého obhájce dovolání opřené mimo jiné o dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. Podle tvrzení obviněné od počátku usilovala, aby v řízení vedeném proti ní, byť u ní nebyl dán důvod nutné obhajoby, měla obhájce, avšak v přiměřené lhůtě nebylo rozhodnuto o její žádosti o přiznání bezplatné obhajoby, a tím jí údajně byly vytvořeny překážky v realizaci práva na obhajobu, když obhájce po určitou významnou část řízení neměla, zejména při hlavním líčení konaném dne 9. 9. 2008. Z tohoto důvodu odmítla vypovídat, což vytvořilo překážku k souvislému vysvětlení věci i pro budoucí období. Uvedeného dne soud vyslechl i svědky, jejichž výpovědi odvolací soud poté označil za jednoznačné pro závěry o vině obviněné, kdežto údaje obviněné považoval za obhajovací hypotézy, které nevyvrátil. Jak dále obviněná namítla, po jistou dobu byly u ní dány podmínky nutné obhajoby a byl jí ustanoven obhájce, avšak tohoto obhájce podle vlastního tvrzení v průběhu výkonu obhajoby nikdy neviděla, neví, kdy byl zproštěn obhajoby a zda byl přítomen při prostudování spisu, nebo zda již existovalo rozhodnutí, že tento obhájce není obhájcem obviněné. V závěru dovolání obviněná navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Hradci Králové a aby mu přikázal věc k novému projednání a rozhodnutí.

K dovolání obviněné H. T. se vyjádřila státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství, která ve vztahu k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. poukázala na skutečnost, že dne 31. 10. 2007 obviněná doručila Okresnímu státnímu zastupitelství v Hradci Králové návrh na rozhodnutí o přiznání nároku na bezplatnou obhajobu, k němuž připojila i potřebné podklady. Dne 6. 11. 2007 byla obviněná informována o vzniku důvodů nutné obhajoby podle § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř., neboť měla být sledována ve zdravotnickém zařízení, a dne 21. 11. 2007 byla poučena policejním orgánem o podmínkách zvolení obhájce. Obviněná si obhájce nezvolila, a tak jí byl obhájce ustanoven opatřením Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. 0 Nt 1018/2008, a to z důvodů podle § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. Důvody nutné obhajoby u obviněné pominuly poté, co její pozorování v psychiatrické léčebně započaté dne 25. 2. 2008 skončilo dne 21. 3. 2008. Státní zástupkyně nezjistila pochybení ve vztahu k obhajobě obviněné ani při hlavním líčení konaném dne 9. 9. 2008, protože v té době již pominuly důvody nutné obhajoby. O tom, že dne 21. 3. 2008 skončilo pozorování obviněné, a tím i důvod nutné obhajoby podle § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř., obviněnou informoval soud dne 26. 6. 2008. Měla tedy až do hlavního líčení dostatek času zvolit si obhájce. Státní zástupkyně v dalším poukázala na podmínky ustanovení § 33 odst. 4 tr. ř., které obviněná nedodržela, protože - ač jí byl usnesením Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 3. 3. 2008, sp. zn. 0 Nt 1043/2008, přiznán nárok na bezplatnou obhajobu, obviněná výslovně nepožádala o ustanovení obhájce. Právo obviněné na obhajobu ze všech těchto důvodů nebylo porušeno.

Nejvyšší soud ve vztahu k uplatněnému dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. dospěl mimo jiné k následujícím závěrům.

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. spočívá v tom, že obviněný neměl v řízení obhájce, ač ho podle zákona mít měl, a dopadá především na situace, kdy v příslušné trestní věci byly dány podmínky nutné obhajoby ve smyslu § 36 tr. ř., tzn. obviněný musel být v řízení zastoupen obhájcem, ať již zvoleným (§ 37 tr. ř.) nebo ustanoveným (§ 38 tr. ř.), a přitom žádného obhájce neměl. Nebo jde

o případ, pokud obviněný měl obhájce ustanoveného či zvoleného, ale nebyla mu dána možnost účastnit se úkonu nebo řízení, jehož má právo obhájce se účastnit nebo mu být přítomen.

Přestože uplatněný dovolací důvod dopadá na případy, kdy došlo k porušení podmínek určujících právo obviněného na jeho obhajobu, je svým obsahem užší, neboť nezahrnuje jakékoli porušení práva na obhajobu, ale toliko takové, když obviněný, ačkoli byly splněny zákonné podmínky nutné obhajoby, neměl v trestním řízení obhájce vůbec, anebo jej neměl po určitou část řízení, po kterou orgány činné v trestním řízení prováděly úkony trestního řízení směřující k vydání meritorního rozhodnutí napadeného dovoláním (viz rozhodnutí pod č. 48/2003 a č. 23/2007-II. Sb. rozh. tr. a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. 7. 2002, sp. zn. [6 Tdo 142/2002](#), publikovaný pod č. T 413.v Souboru rozhodnutí Nejvyššího soudu, svazek 17).

V nyní posuzované trestní věci Nejvyšší soud s ohledem na obsah spisového materiálu shledal, že usnesením o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 tr. ř., které bylo obviněné H. T. doručeno dne 14. 9. 2006, začalo trestní stíhání obviněné pro trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zák. Obviněná v této době nebyla ve výkonu trestu odnětí svobody ani ve vazbě, ale pobývala na svobodě. Nebyly proto se zřetelem na všechny shora uvedené skutečnosti dány podmínky nutné obhajoby.

Důvod nutné obhajoby podle § 36 odst. 1 písm. a) tr. ř. nastal u obviněné H. T. až na podkladě usnesení Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 25. 6. 2007, sp. zn. 0 Nt 1129/2007, jímž bylo podle § 116 odst. 2 tr. ř. rozhodnuto o nařízení pozorování obviněné za účelem vyšetření jejího duševního stavu ve zdravotnickém ústavu. Obviněná o tom byla dne 21. 11. 2007 osobně vyrozuměna a byla poučena o nutné obhajobě, přičemž uvedla, že si sama nezvolí obhájce, respektive zvolí si jej až poté, co bude rozhodnuto o jejím návrhu na bezplatnou obhajobu. Dne 18. 1. 2008 bylo obviněné doručeno poučení o nutné obhajobě, v němž jí byla určena lhůta 3 dnů ke zvolení obhájce a zároveň byla poučena o tom, že v případě, pokud si nezvolí obhájce, bude jí obhájce ustanoven. Vzhledem k tomu, že obviněná nevyužila svého práva a nezvolila si obhájce ve stanovené lhůtě, byl jí opatřením Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 30. 1. 2008, sp. zn. 0 Nt 1018/2008, podle § 39 odst. 1 tr. ř. ustanoven obhájcem JUDr. E. P., který také převzal obhajobu obviněné. Obviněné bylo toto opatření doručeno dne 1. 2. 2008.

Vlastní vyšetření duševního stavu obviněné H. T. v psychiatrické léčebně proběhlo v době od 25. 2. 2008 do 21. 3. 2008. Ustanovení obhájce JUDr. E. P. bylo následně dne 6. 6. 2008 zrušeno, když propuštěním obviněné z pozorování ve zdravotnickém ústavu dnem 21. 3. 2008 u ní pominul důvod nutné obhajoby. V tomto směru byla tedy plně dodržena ustanovení zabezpečující právo obviněné na obhajobu.

Usnesením Okresního soudu v Hradci Králové ze dne 3. 3. 2008, sp. zn. 0 Nt 1043/2008, byl podle § 33 odst. 2 tr. ř. obviněné H. T. přiznán nárok na bezplatnou obhajobu. Právo obviněné na její obhajobu bylo respektováno i potud, že když podala návrh na bezplatnou obhajobu, bylo rozhodnuto o jejím požadavku posledně citovaným usnesením kladně, byl jí přiznán nárok na bezplatnou obhajobu a obviněná byla poučena o možnosti zvolit si obhájce, popřípadě požádat soud o jeho ustanovení. Se zřetelem na to, že obžaloba na obviněnou byla podána k Okresnímu soudu v Hradci Králové až dne 20. 5. 2008, obviněné nic nebránilo, aby poté, co již pominuly důvody nutné obhajoby, si za této situace sama zvolila obhájce. Obviněná však přistoupila k tomuto kroku až dne 15. 9. 2008, kdy udělila plnou moc obhájci JUDr. J. Š.

V této souvislosti není možné dovozovat pochybení ani z toho, že – jak vyplývá z protokolu o hlavním líčení konaném dne 9. 9. 2008 – obviněná požádala o odročení hlavního líčení, protože se jí nepodařilo spojit se svým obhájcem. Samosoudce totiž nevyhověl tomuto požadavku obviněné za situace, kdy již u ní neexistovaly důvody nutné obhajoby, přičemž poučil obviněnou o možnosti zvolit

si obhájce pro další fázi řízení, což obviněná následně učinila.

Stejně tak nelze shledávat porušení práva na obhajobu v tom, že podle názoru obviněné H. T. nebyla její obhajoba řádně zajišťována. Uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř. totiž nespočívá ve vlastním způsobu, jak ustanovený obhájce vykonává obhajobu obviněného (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 6. 2005, sp. zn. [3 Tdo 567/2005](#), publikované pod č. T 806. v Souboru trestních rozhodnutí Nejvyššího soudu, sešit 17).

Nejvyšší soud proto poté, co se vypořádal i s ostatními dovolacími námitkami obviněné H. T., odmítl její dovolání.